

Valtiovarainministeriö

Viite: lausuntopyyntöne 8.5.2014 VM065:00/2012

Sastamalan kaupungin lausunto kuntalakiluonnoksesta

Sastamalan kaupunginhallitus toteaa lausuntonaan, että kuntalakiesityksessä on hyvin otettu huomioon tarpeet kuntien johtamisen ja itsehallinnon kehittämiseen. Kuntien toimintaympäristön voimakas muuttuminen edellyttää nimenomaan myös tämän suuntaista lainsäädännön uudistamista. Pääosiltaan lakiesitys on onnistunut.

Yksittäisten säännösten osalta kaupunginhallitus esittää lausuntonaan seuraavaa:

12 §. Kuntatalousohjelma

Kuntatalouden arvioiminen osana julkisen talouden kokonaisuutta kuntatalousohjelmalla on tarkoituksenmukaista. Kun valtion talousarvioesityksen vaikutuksia kuntatalouteen arvioidaan, on osana neuvottelunnettelyä kehitettävä järjestely, jolla voidaan realistisesti määrittää kunnan tehtävien ja rahoituksen tasapaino. Perustuslain suojaaman rahoitusperiaatteen toteutumisen kannalta on tärkeää, että kaikki ministeriöt sitoutuvat kuntatalouden tasapainottamiseen. Lisäksi Suomen Kuntaliitto tulisi nostaa tasavertaiseksi kuntatalousohjelman valmistelijaksi ministeriöiden kanssa.

22 §. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet laajenevat ja kehittyvät nykyään monikanavaisesti ja nopeaan tahtiin. Jo lyhyen ajan kuluttua on todennäköisesti luotu sähköisten järjestelmien tukemina aivan uudenlaisia osallistumisen muotoja.

Pykäläehdotuksessa kuvataan esimerkinomaisesti kuusi tapaa, joilla kunta voi edistää osallistumista ja vaikuttamista. Luettelo on kirjoitettu melko yleiseen asuun, mutta nopean kehityksen oloissa on tarkoituksenmukaista erikseen korostaa, ettei se ole tyhjentävä. Eri kunnissa on monenlaisia asukkaiden ja kunnan välisiä yhteistyömuotoja ja pysyviä rakenteita, joille ei kuitenkaan toistaiseksi ole vakiintunut termistöä. Kansalaisraati on sinänsä käyttökelpoinen termi monessa yhteydessä.

Kuntalakiin otettuna se kuitenkin viittaa tarpeettomasti Suomen kansalaisuuteen, joka ei ole kunnallisen osallistumisen edellytys.

31 §. Toimielinmallit

Laissa ei ole tarkoituksenmukaista nostaa esille toimielinorganisaatiomalleja. Näistä tilaaja-tuottaja -malli ei edes ole toimielinorganisaatiomalli, vaan palvelujen järjestämis- ja tuottamismalli. Selkeintä olisi nykylainsäädännön mukaan mahdollistaa erilaisten mallien kehittäminen ja käyttöönotto nostamatta mitään mallia erityisesti lain kirjaimen tasolle.

39 §. Kuntastrategia

Kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteiden kirjaaminen kuntalaissa säädettyyn kuntastrategiaan tukee hyvin sitä, että kuntaa johdetaan kokonaisuutena ja että kunnan kokonaisuus otetaan mahdollisimman laajalti huomioon. Säännösehdotuksen perusteluissa mainittua mahdollisuutta luopua erillisistä erityislainsäädännössä tarkoitetuista strategioista on pidettävä tervetulleena.

41 § Kunnanhallituksen puheenjohtaja

Poliittisen johdon toimintaedellytysten parantaminen kunnan tehtävien ja toimintakentän muuttuessa yhä haastavammiksi on tarkoituksenmukaista. Sen sijaan poliittisen johdon ja viranhaltijajohdon työnjako ja tehtävät on ilmaistu epäselvästi ja osin ristiriitaisesti lakiluonnoksen pykälä- ja perusteluteksteissä. Tärkeää on, että lain kirjaimen tasolla tai vähintäänkin perustelutekstissä selkeästi erotetaan viranhaltijoille kuuluva kunnan operatiivinen johtaminen ja valmistelu luottamushenkilöille kuuluvasta poliittisesta päätöksenteosta.

74 §. Vaalikelpoisuus kunnanhallitukseen

Vaalikelpoisuudesta kunnanhallitukseen esitetään, että henkilö ei voisi olla samaan aikaan kunnanhallituksessa ja konserniyhtiön hallituksessa. Tämä säännösesitys on omiaan heikentämään lakiluonnoksessa korostettua konsernivalvontaa ja konsernin kokonaisuajattelua. Tämä säännösesitys johtaa siihen, että kunnan keskeiset, konserniohjauksesta vastaavat luottamushenkilöt joutuvat sivuun käytännön työstä tytäryhteisöjen ohjauksessa. Erityisesti kunnan toimialaan liittyvien, markkinoilla toimimattomien yhteisöjen hallitukseen pitäisi saada valita kunnanhallituksen jäseniä.

93 §. Asian ottaminen kunnanhallituksen käsiteltäväksi

Ehdotuksessa rajoitettaisiin otto-oikeus vain kunnanhallitukselle. Nykyinen laki mahdollistaa asian ottaminen myös lautakunnan ja johtokunnan käsiteltäväksi. Kunnanhallituksen käsiteltäväksi voitaisiin ottaa

kaikkien kunnan muiden toimielimien, valtuustoa lukuun ottamatta, luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden päättämät asiat. Otto-oikeuden keskittäminen kunnanhallitukselle voi joissakin kunnissa olla selkeä ratkaisu, mutta sellaisissa kunnissa, joissa toiminta on laajaa ja päätöksiä tehdään paljon, otto-oikeuden poistaminen lautakunnilta ja johtokunnilta voi johtaa päätösten aikaisempaa vähäisempään seurantaan ja valvontaan. Kunnanhallituksella ja tälle asioita valmistelevilla viranhaltijoilla ei ole samanlaisia edellytyksiä seurata koko kunnan päätöksentekoa kuin kunnanhallituksella, lautakunnilla, johtokunnilla ja niille asioita valmistelevilla viranhaltijoilla on yhdessä.

Tämän vuoksi laissa voitaisiin edelleen säilyttää mahdollisuus siihen, että hallintosäännöllä annettaisiin otto-oikeus lautakunnille ja johtokunnille. Kukin kunta voisi omalta osaltaan harkita, mikä menettely kyseisen kunnan organisaatiossa toimii parhaiten. Tämä toteuttaisi myös kuntalain tarkoitusta siitä, että kunnilla on mahdollisimman paljon harkintavaltaa järjestää hallintonsa paikallisten olosuhteiden mukaisesti.

118 §. Kuntayhtymän rahoitus

Alijäämien kattamisen veloitteen ulottaminen kuntayhtymiin on ongelmallista erityisesti suunniteltuja laajoja sote-alueita ajatellen. Kyseiset sote-kuntayhtymät ovat valtavan kokoisia, lukuisten kuntien omistamia ja toimivat valtion tiukassa ohjauksessa. Näin ollen yksittäisten kuntien mahdollisuudet toiminnan ja talouden ohjaamiseen ovat olemattomat, mutta tästä huolimatta viimekätinen taloudellinen vastuu veloitteena kattaa alijäämät jäisi kunnille.

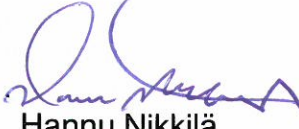
Kuntayhtymien alijäämien kattamissäännöksiin olisi syytä lisätä menettely, jossa kuntayhtymä veloitetaan toisen alijäämäisen tilinpäätöksen jälkeen valmistelevaan osakaskuntien johdolla alijäämän kattamisen edellyttämät toimenpiteet. Tämä menettely edellyttäisi kuntayhtymän ja osakaskunnat puuttumaan syntyviin alijäämiin jo aikaisessa vaiheessa ennen varsinaisen arviointimenettelyn edellytysten täyttymistä.

146-150 §:t. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Lain voimaantulo kokonaisuudessaan on järkevä siirtää vuoden 2017 alkuun. Tällöin kuntalaki pystytään synkronoimaan yhteen erityisesti sote- ja myös valtiosuuslainsäädännön kanssa. On huomioitava, että kuntalakiluonnos on valmisteltu pitkälle tietämättä sote-lainsäädännön sisältöä. Kuitenkin uusi sote-järjestelmä tulee voimakkaasti vaikuttamaan kuntien rooliin ja tehtäviin.

Sastamala 26.8.2014

Jarkko Malmberg
kaupunginjohtaja

Hannu Nikkilä
hallintojohtaja